

(ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ)
**ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА
ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ**

Верзија 1.10
~~јуна~~~~децембар~~ 20142. године

На основу члана 72. став 1. тачка 3) и члана 87. Закона о енергетици (Службени гласник РС бр.57/11,80/11-исправка, # 93/12 и 124/12) и члана 4432. Статута Јавног предузећа ~~„Електромержа Србије“ – Београд за пренос електричне енергије и управљање преносним системом Електромержа Србије – Београд, Управни Надзорни одбор Јавног предузећа~~ ~~„Електромержа Србије“~~ доноси

(ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ) ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

САДРЖАЈ

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	5
1.1. ПРЕДМЕТ ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ	5
1.2. ПОВЕРЉИВОСТ ИНФОРМАЦИЈА И ПОДАТАКА	5
1.3. ВАНРЕДНЕ ОКОЛНОСТИ	6
1.4. ОБАВЕШТАВАЊЕ И ОБЈАВЉИВАЊЕ ТРЖИШНИХ ПОДАТАКА	6
1.4.1. Обавештавање	6
1.4.2. Објављивање тржишних података	7
1.5. КОМИСИЈА ЗА ПРАЋЕЊЕ ПРИМЕНЕ ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ	7
2. РЕЧНИК	<u>10109</u>
2.1. ПОЈМОВИ	<u>10109</u>
2.2. СКРАЋЕНИЦЕ	<u>121211</u>
3. БАЛАНСНА ОДГОВОРНОСТ	<u>141413</u>
3.1. УВОД	<u>141413</u>
3.2. БАЛАНСНА ОДГОВОРНОСТ И БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	<u>141413</u>
3.3. ПРОЦЕДУРА СТИЦАЊА СТАТУСА БАЛАНСНО ОДГОВОРНЕ СТРАНЕ	<u>151514</u>
3.4. УГОВОР О БАЛАНСНОЈ ОДГОВОРНОСТИ	<u>171716</u>
3.5. РЕГИСТАР БАЛАНСНЕ ОДГОВОРНОСТИ ЗА МЕСТА ПРИМОПРЕДАЈЕ	<u>171716</u>
3.6. ПРОМЕНА САСТАВА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	<u>181817</u>
3.7. РАСКИД УГОВОРА О БАЛАНСНОЈ ОДГОВОРНОСТИ	<u>212120</u>
3.8. УТВРЂИВАЊЕ ВРЕДНОСТИ РИЗИКА ЗА СЛУЧАЈ НЕИЗВРШЕЊА ОБАВЕЗА	<u>222221</u>
4. БАЛАНСНО ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ	<u>252524</u>
4.1. УВОД	<u>252524</u>
4.2. УЧЕШЋЕ У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ	<u>272725</u>
4.3. УГОВОР О УЧЕШЋУ У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ	<u>272726</u>
4.4. РЕГИСТАР УЧЕСНИКА У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ	<u>272726</u>
4.5. ЛИСТА АНГАЖОВАЊА БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У ТЕРЦИЈАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ	<u>282827</u>
4.6. ЕКСПЛИЦИТНЕ ПОНУДЕ И ПРИОРИТЕТНА ЛИСТА	<u>282827</u>
4.7. ИМПЛИЦИТНЕ ПОНУДЕ	<u>292928</u>
4.8. ДОСТАВЉАЊЕ И ПРОВЕРА ИСПРАВНОСТИ ЕКСПЛИЦИТНИХ ПОНУДА, ИМПЛИЦИТНИХ ПОНУДА И ПРИОРИТЕТНЕ ЛИСТЕ	<u>303029</u>
4.9. АНГАЖОВАЊЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У ТЕРЦИЈАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ	<u>313130</u>
4.10. АНГАЖОВАЊЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У СЕКУНДАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ	<u>323231</u>
4.11. ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ПО БАЛАНСНИМ ЕНТИТЕТИМА	<u>333331</u>

4.12. УТВРЂИВАЊЕ КОЛИЧИНА И ЦЕНА АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ У ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОМ СИСТЕМУ	343432
4.13. ИЗВЕШТАЈ О АНГАЖОВАНОЈ БАЛАНСНОЈ ЕНЕРГИЈИ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА УЧЕСНИКА У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ	363634
4.14. ИСПОСТАВЉАЊЕ РАЧУНА И НАПЛАТА АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА	373735
4.15. ПОДАЦИ КОЈИ СЕ ЈАВНО ОБЈАВЉУЈУ У ВЕЗИ АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ	383835
5. УТВРЂИВАЊЕ ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ И ФИНАНСИЈСКИ ОБРАЧУН	393937
5.1. ПРОРАЧУН ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	393937
5.2. УТВРЂИВАЊЕ УКУПНЕ ПРИЈАВЉЕНЕ ПОЗИЦИЈЕ, УКУПНЕ ОЧИТАНЕ ПОЗИЦИЈЕ И АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	393937
5.2.1. Утврђивање укупне пријављене позиције балансне групе	393937
5.2.2. Утврђивање укупне очитане позиције балансне групе	404038
5.2.3. Утврђивање укупно ангажоване балансне енергије балансне групе	414139
5.3. УТВРЂИВАЊЕ ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	424240
5.3.1. Одступање балансне групе	424240
5.4. ФИНАНСИЈСКИ ОБРАЧУН УТВРЂЕНОГ ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ	434340
5.4.1. Начин финансијског обрачуна	434340
5.4.2. Утврђивање накнаде за одступање балансне групе	444441
5.4.3. Утврђивање месечне накнаде за одступање балансне групе, испостављање и наплата рачуна	454542
5.5. ОБЈАВЉИВАЊЕ ПОДАТАКА	474744
6. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	494945

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

1.1. ПРЕДМЕТ ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

1.1.1. Правила о раду тржишта електричне енергије (у даљем тексту: Тржишна правила) ближе уређују принципе, правила и поступке на велепродајном тржишту електричне енергије на територији Републике Србије (у даљем тексту: тржиште електричне енергије), као и уговорни оквир којим се регулишу права и обавезе учесника на тржишту електричне енергије у циљу континуираног, сигурног и поузданог снабдевања електричном енергијом, као и даље либерализације тржишта електричне енергије.

1.1.2. Учесници на тржишту електричне енергије су:

- а) произвођач електричне енергије;
- б) снабдевач;
- в) јавни снабдевач;
- г) крајњи купац;
- д) оператор преносног система у складу са ограничењима прописаним Законом о енергетици;
- ђ) оператор дистрибутивног система у складу са ограничењима прописаним Законом о енергетици (у даљем тексту: Закон);
- е) оператор тржишта електричне енергије у складу са ограничењима прописаним Законом.

1.1.3. Тржишним правилима се нарочито уређују правила и поступци:

- а) за успостављање и спровођење балансне одговорности;
- б) за балансно тржиште електричне енергије;
- в) за прорачун одступања баланских група и обрачун финансијског поравнања балансно одговорних страна;
- г) за обрачун електричне енергије за потребе балансирања и обезбеђивања сигурног рада система.

1.1.4. Тржишна правила су израђена у складу са прописима којима се уређује област енергетике, као и одредбама релевантних међународних уговора.

1.2. ПОВЕРЉИВОСТ ИНФОРМАЦИЈА И ПОДАТАКА

1.2.1. Оператор преносног система и остали енергетски субјекти одговорни за функционисање тржишта електричне енергије су дужни да обезбеде тајност доступних комерцијалних и пословних података свих учесника на тржишту електричне енергије чије би објављивање могло да утиче на слободну, поштену и недискриминаторну конкуренцију. Информације које се сматрају поверљивим у смислу ових Тржишних правила су:

- а) комерцијалне информације и подаци који су прописани или општим актима, у складу са законом, одређени као поверљиви;
- б) информације размењене између уговорних страна које су, у складу са законом, изричито назначене као поверљиве информације.

1.2.2. Информације и подаци који Тржишним правилима нису предвиђени за јавно објављивање, а које је учесник на тржишту електричне енергије, у

складу са законом, одредио за поверљиве, оператор преносног система може објавити само уз писмену сагласност овог учесника. Писмена сагласност одређује за коју се сврху информације или подаци могу објавити.

- 1.2.3. Оператор преносног система у циљу обезбеђивања техничких предуслова за функционисање тржишта електричне енергије размењује одговарајуће податке са операторима преносног система и операторима тржишта електричне енергије из других земаља у складу са уговорима којима се ближе уређују подаци који се сматрају поверљивим.

1.3. ВАНРЕДНЕ ОКОЛНОСТИ

- 1.3.1. Ако у току примене Тржишних правила дође до угрожавања сигурности испоруке електричне енергије услед поремећаја у раду електроенергетског система или поремећаја на тржишту електричне енергије, сви учесници на тржишту електричне енергије су дужни да предузму мере за случај ванредних околности у складу са законом и одговарајућим актима Владе.
- 1.3.2. Учесници на тржишту електричне енергије су дужни да се придржавају свих упутстава добијених од стране оператора преносног система и оператора дистрибутивног система у циљу спровођења одговарајућих мера у току трајања ванредних околности.
- 1.3.3. Оператор преносног система је дужан да сачини извештај о примени мера за случај ванредних околности, у којем се, поред осталог, наводе узроци настанка ванредних околности, мере које су предузете и последице деловања ванредних околности. Сви учесници на тржишту електричне енергије су дужни да на захтев оператора преносног система доставе све податке неопходне за израду извештаја.

1.4. ОБАВЕШТАВАЊЕ И ОБЈАВЉИВАЊЕ ТРЖИШНИХ ПОДАТАКА

1.4.1. Обавештавање

- 1.4.1.1. Писмена комуникација између оператора преносног система, оператора дистрибутивног система, оператора тржишта електричне енергије и других учесника на тржишту, као и достављање позива, одлука, обавештења и других аката се врши непосредним достављањем преко достављача – курира, поштом, телефаксом, електронском поштом или путем информационог система.
- 1.4.1.2. Достављање се сматра извршеним:
- а) уколико се достављање врши преко достављача – даном уручења пошиљке учеснику на тржишту; лице коме је акт уручен је дужно да на копији примљеног акта стави датум пријема, потпис (у случају да је учесник на тржишту привредни субјект или физичко лице), отисак службеног печата (само у случају да је учесник на тржишту привредни субјект) и да га врати достављачу;

- б) уколико се достављање врши преко поште – даном уручења препоручене пошиљке учеснику на тржишту;
- в) уколико се достављање врши телефаксом – када пошиљалац прими потврду да је акт успешно послат;
- г) уколико се достављање врши електронском поштом – када пошиљалац прими потврду о пријему електронске поште коју шаље прималац електронске поште;
- д) уколико се достављање врши путем информационог система – у тренутку објављивања информације преко информационог система.

1.4.1.3. Ако оператор преносног система, оператор дистрибутивног система, оператор тржишта електричне енергије или учесници на тржишту промене седиште, број телефона, број телефакса или електронску адресу, дужни су да се о томе међусобно благовремено обавесте.

1.4.2. Објављивање тржишних података

1.4.2.1. Оператор преносног система и оператор дистрибутивног система су обавезни да све релевантне тржишне информације, које у складу са законом нису одређене као поверљиве, учине доступним учесницима на тржишту електричне енергије на једноставан, транспарентан и недискриминаторан начин.

1.4.2.2. Оператор преносног система и оператор дистрибутивног система су обавезни да као извор информација за учеснике на тржишту електричне енергије успоставе одговарајуће интернет странице.

1.4.2.3. Осим информација које су у складу са законом одређене као поверљиве и као такве резервисане за поједине учеснике на тржишту електричне енергије, све релевантне тржишне информације ће бити јавне природе и доступне за преузимање са интернет страница.

1.5. КОМИСИЈА ЗА ПРАЋЕЊЕ ПРИМЕНЕ ПРАВИЛА О РАДУ ТРЖИШТА ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

1.5.1. Комисија за праћење примене Правила о раду тржишта електричне енергије (у даљем тексту Комисија) је саветодавно тело које:

- а) доноси пословник о раду Комисије;
- б) прати примену Тржишних правила;
- в) разматра иницијативе за измену, односно допуну Тржишних правила.

1.5.2. Оператор преносног система обезбеђује услове за рад Комисије.

1.5.3. Чланови Комисије су:

- 5 представника оператора преносног система од којих један врши функцију председника Комисије;
- 2 представника произвођача електричне енергије,
- 1 представник повлашћених произвођача електричне енергије,
- 2 представника оператора дистрибутивног система,

- 1 представник јавног снабдевача,
- 3 представника снабдевача,
- 2 представника крајњих купаца чији су објекти прикључени на преносни систем.

1.5.4. Седницама Комисије присуствује и представник Агенције за енергетику Републике Србије.

1.5.5. Члан Комисије који представља групу учесника на тржишту електричне енергије се одређује на период од ~~две године~~ ~~у дана~~. Период од ~~две~~ године ~~у дана~~ почиње да тече од дана одржавања прве седнице Комисије по ступању на снагу Тржишних правила.

Comment [DS1]: Годину дана је мали временски период. Потребан је континуитет у раду чланова, а то је бар две године

1.5.6. У оквиру групе, право учесника на тржишту електричне енергије да одреди члана Комисије се утврђује према листи редоследа која се сачињава на основу:

- а) броја лиценце из Регистра издатих лиценци Агенције, за произвођаче електричне енергије, операторе дистрибутивних система, снабдеваче и јавног снабдевача;
- б) листе крајњих купаца распоређених по азбучном реду;
- в) редног броја у Регистру повлашћених произвођача електричне енергије министарства Владе Републике Србије надлежног за послове енергетике.

1.5.7. Председник Комисије је дужан да утврди и објави листу чланова Комисије најкасније месец дана пре одржавања редовне седнице Комисије.

1.5.8. Председник Комисије председава седницама Комисије и задужен је за сазивање седнице, утврђивање састава Комисије у складу са овим Тржишним правилима, доставу материјала који ће се разматрати на седницама, објављивање докумената и аката од значаја за рад Комисије, као и за обављање других послова у складу са пословником о раду Комисије.

1.5.9. Рад Комисије се одвија у редовним и ванредним седницама. Редовне седнице се одржавају најмање једном годишње.

1.5.10. Кворум за одржавање седнице чини половина укупног броја именованих чланова.

1.5.11. О питањима разматраним на седницама Комисије сачињава се записник који садржи изнете ставове свих чланова који су учествовали у расправи.

1.5.12. Представници учесника на тржишту електричне енергије су обавезни да приликом учествовања у расправи иступају у интересу свих, односно већине представника групе учесника на тржишту електричне енергије које представљају, на начин који споразумно одреде.

1.5.13. Записник са седнице Комисије доставља се Агенцији за енергетику Републике Србије и објављује на начин утврђен пословником о раду Комисије.

1.5.14. Пословник о раду Комисије уређује:
а) начин сазивања редовних и ванредних седница;

-
- б) начин вођења и објављивања листе учесника на тржишту електричне енергије за сваку групу и начин објављивања листе чланова Комисије;
  - в) начин достављања материјала за седнице Комисије;
  - г) начин објављивања записника са седница Комисије;
  - д) тумачење пословника.

2. РЕЧНИК

2.1. ПОЈМОВИ

Балансна група – Виртуелна област која може примити, односно из које се може предати електрична енергија, а која служи за потребе обрачуна и финансијског поравнања с аспекта балансне одговорности. Обухвата скуп места примопредаје електричне енергије на преносном, односно дистрибутивном систему, као и пријем и предају енергије по основу блокова прекограничне и интерне размене електричне енергије појединих учесника на тржишту.

Балансно одговорна страна – Учесник на тржишту електричне енергије који је балансно одговоран за одступања једне балансне групе у тржишној области Србије и који је закључио уговор о балансној одговорности са оператором преносног система.

Блок размене електричне енергије – Пријављена размена електричне енергије између две балансне групе (интерна размена), односно једне балансне групе и прекограничног партнера (прекогранична размена), у одређеном временском интервалу, са дефинисаном вредности блока и смером размене.

Временски интервал – Временски период за који се врши пријава дневних планова производње, потрошње и блокова размене електричне енергије.

Доминантни учесник – учесник у балансном механизму у чијој надлежности су балансни ентитети чија инсталисана снага производних капацитета прелази 40% укупне вредности инсталисане снаге производних капацитета у тржишној области Србије.

Информациони систем – Информационо-телекомуникациона инфраструктура која служи за прикупљање, обраду, пренос, објаву и складиштење података.

Место примопредаје – место предаје електричне енергије односно место преузимања електричне енергије за које се може обезбедити податак о оствареној предаји односно оствареном пријему електричне енергије у обрачунском периоду. Овај податак се обезбеђује на основу мерења у сваком обрачунском периоду (са једног или више бројила уз примену коефицијената свођења ако је то неопходно) или на основу стандардизованог дијаграма потрошње или производње. Места примопредаје нарочито обухватају: место предаје електричне енергије крајњем купцу, место предаје електричне енергије из преносног у дистрибутивни систем, место преузимања електричне енергије од произвођача, место преузимања електричне енергије из дистрибутивног у преносни систем, збирно место предаје електричне енергије оператору преносног односно дистрибутивног система за покривање губитака електричне енергије на преносном односно дистрибутивном систему, место пријема, односно предаје електричне енергије на интерконективном далеководу средњег или ниског напона.

Обрачунски интервал – Временски период за који се врше обрачуни дефинисани Тржишним правилима и који износи 1 сат.

Обрачунски период – Период за који се издаје рачун за месечну накнаду за одступање балансне групе и рачун за ангажовану балансну енергију (од 2. календарског дана у месецу у 00:00h до 1. календарског дана у наредном месецу у 24:00h)

Оператор тржишта електричне енергије – Енергетски субјект који је надлежан за организовање и администрацију организованог тржишта електричне енергије.

Револвинг банкарска гаранција – Банкарска гаранција код које се износ гаранције не смањује без обзира на било које плаћање које банка издавалац гаранције (као гарант) изврши по захтеву оператора преносног система (као корисника) за плаћање по гаранцији.

Регулациона област – саставни део повезаног ENTSO-E система (за континенталну Европу) којим управља један оператор преносног система.

Регулациони блок - саставни део повезаног ENTSO-E система који се састоји од регулационих области

Токен (Public Key Infrastructure USB token) – медијум на коме се чува електронски сертификат.

Тржишни дан – Временски период који обухвата 24 обрачунска интервала, са почетком првог обрачунског интервала у 00:00h (средњоевропско време). У дану преласка са летњег на зимско рачунање времена, тржишни дан има 25 обрачунских интервала. У дану преласка са зимског на летње рачунање времена, тржишни дан има 23 обрачунска интервала.

Тржишна област – Географска област у којој се примењују јединствена тржишна правила и у којој постоји један администратор обрачуна одступања.

Остали појмови употребљени у Тржишним правилима имају исто значење као у Закону.

Comment [D2]: Због увођења могућности да се размењује балансна енергија унутар СММ блока потребно је убацити дефиницију регулационог блока

2.2. СКРАЋЕНИЦЕ

Ћириличне скраћенице употребљене у Тржишним правилима

бе – Индекс којим се означава балансни ентитет;

БЕН – Укупна ангажована балансна енергија;

БЕС – Балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације;

БЕТ – Балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;

БЕТС – Балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

БЕУ – Балансна енергија услед активирања уговорне балансне резерве;

БОС – Балансно одговорна страна;

БРИ – Прихваћени блок интерне размене електричне енергије коју балансна група предаје другој балансној групи;

БРП – Прихваћени блок интерне размене електричне енергије коју балансна група преузима од друге балансне групе;

Д – Дан Д;

ЕИ – Прихваћени блок прекограничне размене електричне енергије коју балансна група предаје у другу тржишну област;

ЕУ – Прихваћени блок прекограничне размене електричне енергије коју балансна група преузима из друге тржишне области;

ЈМБГ – Јединствени матични број грађана;

М – Месец М;

МН1 – Месечна накнада за одступање балансне групе коју прима БОС;

МН2 – Месечна накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС;

НБС – Народна банка Србије;

НОБ1 – Накнада за одступање балансне групе коју прима БОС;

НОБ2 – Накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС;

ОБОС – Одступање балансне групе;

ои – индекс којим се означава обрачунски интервал;

ПДВ – Порез на додату вредност;

ПИБ – Порески идентификациони број;

ПОБ – Прихватљиво одступање балансне групе;

СРГ – Балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације навише;

СРД – Балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације наниже;

ТРГ – Балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише за потребе балансирања система;

ТРД – Балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације наниже за потребе балансирања система;

ТРС – Балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

ТРС – Балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације наниже ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

УОП – Укупна очитана позиција балансне групе;

УПО – Укупна преузета електрична енергија на местима примопредаје;

УПП – Укупна пријављена позиција балансне групе;

УПР – Укупна предата електрична енергија на местима примопредаје;

ЦП – Цена поравнања;

Латиничне скраћенице употребљене у Тржишним правилима

ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity) – Удружење европских оператора преносних система за електричну енергију;

EUR – евро;

RSD – динар.

3. БАЛАНСНА ОДГОВОРНОСТ

3.1. УВОД

3.1.1. Балансна одговорност учесника на тржишту електричне енергије, за сваки обрачунски интервал је обавеза:

а) да обезбеди баланс производње, потрошње и блокова прекограничне и интерне размене електричне енергије;

б) да преузме финансијску одговорност према оператору преносног система за сва одступања настала услед неизбалансираног дневног плана рада након завршетка унутардневног процеса пријаве дневних планова рада;

в) да преузме финансијску одговорност према оператору преносног система за сва одступања реализације од прихваћеног плана производње, потрошње и блокова прекограничне и интерне размене електричне енергије.

3.1.2. Учесници на тржишту имају право да своју балансну одговорност пренесу на другог учесника и да преузму балансну одговорност од другог учесника на основу уговора о преносу балансне одговорности у складу са Законом.

3.1.3. Јавни снабдевач електричном енергијом преузима балансну одговорност за крајње купце које снабдева.

3.1.4. Снабдевач електричном енергијом који је за једно или више места примопредаје закључио са крајњим купцем уговор о продаји електричне енергије са потпуним снабдевањем преузима балансну одговорност за та места примопредаје.

3.2. БАЛАНСНА ОДГОВОРНОСТ И БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

3.2.1. За једну балансну групу само један учесник на тржишту може да буде БОС. Овај учесник на тржишту мора да се региструје као БОС на начин регулисан у одељку 3.3.

3.2.2. Условe под којима учесник на тржишту преноси своју балансну одговорност на БОС регулишу се њиховим међусобним уговором, осим у случају крајњих купаца са уговором о продаји са потпуним снабдевањем.

3.2.3. Обавезе БОС и учесника на тржишту по питању преузимања балансне одговорности се уређују у одељку 3.3. и 3.7. и правилима о промени снабдевача.

3.2.4. Свако место примопредаје на преносном и дистрибутивном систему мора бити придружено једној балансној групи. Поступак преношења места примопредаје из једне у другу балансну групу је уређено у одељку 3.7. и правилима о промени снабдевача.

3.2.5. Пријављивање дневног плана рада за сваку балансну групу врши БОС на начин регулисан Правилима о раду преносног система.

Comment [DS3]: Уведено је због измене правила о раду преносног система у циљу онемогућавања снабдевача да остану плански неизбалансирани

- 3.2.6. Ако за место примопредаје није уређена балансна одговорност у неком периоду, то место се третира као принудна балансна група за коју обавезе по питању финансијског поравнања, на основу обрачуна одступања те балансне групе, преузима учесник на тржишту који је у складу са Законом балансно одговоран за то место примопредаје. Овај учесник на тржишту нема право да пријављује дневни план рада за принудну балансну групу. Обрачун одступања принудне балансне групе и финансијско поравнање учесника на тржишту се врши на начин утврђен у поглављу 5.
- 3.2.7. Ако се у складу са прописом који уређује услове испоруке и снабдевања електричном енергијом утврди да је у неком периоду дошло до неовлашћеног преузимања електричне енергије преко места примопредаје, то место примопредаје ће приликом обрачуна балансне одговорности бити придружено балансној групи којој припада збирно место предаје електричне енергије оператору преносног или дистрибутивног система за покривање губитака електричне енергије на преносном или дистрибутивном систему у зависности од места прикључења.
- 3.2.8. Свака БОС је дужна да о свом трошку обезбеди све захтеване комуникационе и информационе системе неопходне за комуникацију са оператором преносног и оператором дистрибутивног система у складу са Правилима у раду преносног система, Правилима о раду дистрибутивног система и Тржишним правилима.

3.3. ПРОЦЕДУРА СТИЦАЊА СТАТУСА БАЛАНСНО ОДГОВОРНЕ СТРАНЕ

- 3.3.1. Учесник на тржишту електричне енергије који жели да добије статус БОС подноси оператору преносног система пријаву за регистрацију БОС. Формат и садржај пријаве уређује оператор преносног система и објављује на својој интернет страници.
- 3.3.2. Пријава за регистрацију БОС мора да садржи следеће податке о подносиоцу пријаве:
- Пословно име, седиште, адресу, матични број и ПИБ подносиоца пријаве (за правна лица и предузетнике),
  - име и презиме, пребивалиште и ЈМБГ подносиоца пријаве (за физичка лица);
  - идентификациони код;
  - имена и контакт податке особља задуженог за комуникацију са оператором преносног система;
  - сумарну одобрену снагу за сва места примопредаје за које подносилац пријаве преузима балансну одговорност у преносном и дистрибутивном систему;
  - сумарну номиналну снагу свих производних јединица које су прикључене на места примопредаје за које подносилац пријаве преузима балансну одговорност;
  - списак места примопредаје енергије у преносном систему у оквиру балансне групе са информацијом о инсталисаној, односно одобреној снази за свако место, учеснику на тржишту којем то место припада и

основ по коме је то место примопредаје придружено балансној групи (уговор о преносу балансне одговорности, уговор о продаји са потпуним снабдевањем или се то место примопредаје води на подносиоца пријаве);

- ж) списак оператора дистрибутивних система у чијим дистрибутивним системима постоје места примопредаје и укупан број места примопредаје по дистрибутивном систему за које подносилац пријаве преузима балансну одговорност;
- з) изјаву подносиоца пријаве да није у стечају, поступку ликвидације;
- и) извештај о бонитету (издат од Агенције за привредне регистре);
- ј) биланс стања и биланс успеха за претходне три године, односно краћи период, уколико подносилац пријаве послује краће од три године.

3.3.3. Уз пријаву из тачке 3.3.2. подносилац пријаве је дужан да приложи копију уговора о преносу балансне одговорности (у случају да је основ по коме је то место примопредаје придружено балансној групи уговор о преносу балансне одговорности).

3.3.4. По пријему пријаве за регистровање БОС, оператор преносног система је обавезан да у року од 5 радних дана од датума пријема пријаве верификује садржај пријаве и утврди њену уредност.

3.3.5. Уколико пријава није уредна или потпуна, оператор преносног система је дужан да о томе обавести подносиоца пријаве у року од 5 радних дана и да му остави накнадни рок од 5 радних дана да уреди пријаву и достави комплетiranу документацију. Уколико ни у накнадном року подносилац пријаве не достави тражене податке и документацију сматраће се као да није ни поднео пријаву.

3.3.6. На основу података из уредне пријаве, оператор преносног система за потребе пријаве дневних планова рада додељује подносиоцу пријаве једну или више од следећих улога:

- а) одговорна страна за пријаву производње електричне енергије (само ако у оквиру балансне групе као место примопредаје има место преузимања електричне енергије од произвођача);
- б) одговорна страна за пријаву потрошње електричне енергије (само ако у оквиру балансне групе као место примопредаје има место предаје електричне енергије крајњем купцу или збирно место предаје електричне енергије оператору преносног односно дистрибутивног система за покривање губитака електричне енергије на преносном односно дистрибутивном систему);
- в) одговорна страна за пријаву блокова размене електричне енергије (додељује свим подносиоцима пријаве).

3.3.7. Оператор преносног система је дужан да, најкасније у року од 5 радних дана након пријема уредне пријаве за регистровање БОС, достави подносиоцу пријаве уговор о балансној одговорности.

3.3.8. Уговор о балансној одговорности се сматра закљученим када га оператор преносног система и подносилац пријаве потпишу. Уговор о балансној одговорности почиње да се примењује осмог дана од дана када оператор

преносног система прими од подносиоца пријаве уговорени инструмент обезбеђења плаћања, чиме подносилац пријаве стиче статус БОС.

- 3.3.9. Оператор преносног система обавештава операторе дистрибутивног система о закључењу уговора о балансној одговорности са БОС у року од једног радног дана након закључења.
- 3.3.10. Оператор преносног система је у обавези да списак балансно одговорних страна објави на својој интернет страници.
- 3.3.11. Оператор преносног система и оператор дистрибутивног система су у обавези да правремено размењују и усклађују податке о БОС.

3.4. УГОВОР О БАЛАНСНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

3.4.1. Уговор о балансној одговорности нарочито садржи:

- а) списак места примопредаје на преносном систему у оквиру балансне групе са информацијом о основу по коме је то место примопредаје придружено балансној групи (уговор о преносу балансне одговорности, уговор о продаји са потпуним снабдевањем или се то место примопредаје води на БОС);
- б) списак оператора дистрибутивних система у чијим дистрибутивним системима постоје места примопредаје и укупан број места примопредаје по дистрибутивном систему за које БОС преузима балансну одговорност;
- в) улоге одговорне стране за потребе пријаве дневних планова рада које се додељују БОС;
- г) издавање рачуна и начин плаћања за одступања балансне групе;
- д) врсту инструмента обезбеђења плаћања;
- ђ) период важења инструмента обезбеђења плаћања;
- е) услове за промену износа на који се издаје инструмент обезбеђења плаћања и продужетак периода важења тог инструмента;
- ж) услове за активирање инструмента обезбеђења плаћања;
- з) утицај промењених околности на уговор;
- и) начин решавања спорова;
- ј) услове за измену и допуну уговора.

3.4.2. Модел уговора о балансној одговорности оператор преносног система објављује на својој интернет страници.

3.5. РЕГИСТАР БАЛАНСНЕ ОДГОВОРНОСТИ ЗА МЕСТА ПРИМОПРЕДАЈЕ

3.5.1. Оператор преносног система има обавезу да успостави и администрира регистар балансне одговорности за места примопредаје на преносном систему (у даљем тексту: преносни регистар).

Formatted: Russian

Formatted: Russian

3.5.2. Оператор дистрибутивног система има обавезу да успостави и администрира регистар балансне одговорности за места примопредаје на дистрибутивном систему (у даљем тексту: дистрибутивни регистар).

3.5.3. Преносни регистар мора да садржи најмање следеће информације:

- а) списак места примопредаје на преносном систему са информацијом о инсталисаној, односно одобреној снази за свако место, учеснику на тржишту на кога се то место води, основ по коме је то место примопредаје придружено балансној групи (уговор о преносу балансне одговорности, уговор о продаји са потпуним снабдевањем или се то место примопредаје води на БОС) и периоду важења.
- б) пословно име, седиште, адресу, податке о овлашћеним лицима, матични број и ПИБ тог учесника на тржишту (за правна лица и предузетнике);
- в) БОС чијој балансној групи припада то место примопредаје у преносном систему.

3.5.4. БОС је у обавези да одмах оператору преносног система пријави сваку допуну или измену података садржаних у преносном регистру.

3.5.5. Дистрибутивни регистар садржи најмање следеће информације:

- а) списак места примопредаје на дистрибутивном систему са информацијом о инсталисаној, односно одобреној снази за свако место, учеснику на тржишту на кога се то место води, основ по коме је то место примопредаје придружено балансној групи (уговор о преносу балансне одговорности, уговор о продаји са потпуним снабдевањем или уговор о балансној одговорности) и периоду важења;
- б) пословно име, седиште, адресу, податке о овлашћеним лицима, матични број и ПИБ учесника на тржишту на кога се то место води (за правна лица и предузетнике),
- в) име и презиме, пребивалиште и ЈМБГ учесника на тржишту на кога се то место води (за физичка лица);
- г) БОС чијој балансној групи припада то место примопредаје у дистрибутивном систему.

3.5.6. БОС је у обавези да одмах оператору дистрибутивног система пријави сваку допуну или измену података садржаних у дистрибутивном регистру.

3.5.7. Свака БОС има право увида у податке који се на њу односе у оквиру преносног и дистрибутивног регистра.

3.5.8. Оператор преносног система и оператор дистрибутивног система су у обавези да правовремено размењују и усклађују податке у преносном и дистрибутивном регистру.

3.6. ПРОМЕНА САСТАВА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

3.6.1. Састав балансне групе може да буде промењен у случају када се:

- а) у балансну групу укључује постојеће место примопредаје по основу закљученог уговора о преносу балансне одговорности;

- б) у балансну групу укључује постојеће место примопредаје по основу поступка промене снабдевача прописаног правилима о промени снабдевача;
- в) у балансну групу укључује ново место примопредаје;
- г) из балансне групе искључује место примопредаје по основу престанка важења уговора о преносу балансне одговорности
- д) из балансне групе искључује место примопредаје по основу поступка промене снабдевача у случају раскида уговора о продаји због неплаћања.

3.6.2.У случају из тачке 3.6.1. (а) БОС која прихвата да преузме балансну одговорност за постојеће место примопредаје је дужна да поднесе оператору преносног система пријаву за промену састава балансне групе и приложи копију уговора о преносу балансне одговорности.

У случају да је место примопредаје на дистрибутивном систему, оператор преносног система о промени састава балансне групе обавештава надлежног оператора дистрибутивног система у року од 2 радна дана од пријема пријаве.

3.6.3.У случају из тачке 3.6.1. (б) за места примопредаје на преносном систему, оператор преносног система спроводи промену састава балансне групе у складу са правилима о промени снабдевача;

3.6.4.У случају из тачке 3.6.1. (б) за места примопредаје на дистрибутивном систему, оператор дистрибутивног система спроводи промену састава балансне групе у складу са правилима о промени снабдевача и дужан је да поднесе оператору преносног система:

- а) нову сумарну одобрену снагу за места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чијим балансним групама је дошло до промене састава
- б) укупан број места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чијим балансним групама је дошло до промене састава;
- в) нову сумарну номиналну снагу свих производних јединица које су прикључене на места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чијим балансним групама је дошло до промене састава;

3.6.5.У случају из тачке 3.6.1. (в) за нова места примопредаје на преносном систему, оператор преносног система спроводи промену састава балансне групе у складу са поступком прикључења;

3.6.6.У случају из тачке 3.6.1. (в) за нова места примопредаје на дистрибутивном систему, оператор дистрибутивног система спроводи промену састава балансне групе у складу са поступком прикључења и дужан је да поднесе оператору преносног система:

- а) нову сумарну одобрену снагу за места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава;
- б) укупан број места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава;
- в) нову сумарну номиналну снагу свих производних јединица које су прикључене на места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у у чијој балансној групи је дошло до промене састава;

3.6.7. У случају из тачке 3.6.1. (г) БОС из чије групе се искључује место примопредаје дужна је да поднесе оператору преносног система пријаву за промену састава балансне групе и приложи изјаву о престанку важења уговора о преносу балансне одговорности за то место примопредаје.

У случају да је место примопредаје на дистрибутивном систему, оператор преносног система о промени састава балансне групе обавештава надлежног оператора дистрибутивног система у року од 2 радна дана од пријема пријаве.

3.6.8. У случају из тачке 3.6.1. (д) за места примопредаје на преносном систему, оператор преносног система спроводи промену састава балансне групе на основу обавештења снабдевача о раскиду уговора о продаји електричне енергије са потпуним снабдевањем због неизмиреног доспелог дуга у складу са правилима о промени снабдевача.

3.6.9. У случају из тачке 3.6.1. (д) за места примопредаје на дистрибутивном систему, оператор дистрибутивног система спроводи промену састава балансне групе на основу обавештења снабдевача о раскиду уговора о продаји електричне енергије са потпуним снабдевањем због неизмиреног доспелог дуга у складу са правилима о промени снабдевача и дужан је да поднесе оператору преносног система:

- а) нову сумарну одобрену снагу за места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава;
- б) укупан број места примопредаје у дистрибутивном систему за БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава.

3.6.10. Уколико сви захтевани подаци и документација из тачки 3.6.2. и 3.6.7. нису достављени од стране БОС, оператор преносног система је дужан да је о томе обавести и да јој остави накнадни рок од 5 радних дана да уреди пријаву и достави комплетирану документацију. Уколико у накнадном року БОС не достави тражене податке и документацију сматраће се као да није ни поднела пријаву за промену састава балансне групе.

3.6.11. Оператор преносног система и БОС код које је дошло до промене у саставу балансне групе потписују анекс уговора о балансној одговорности. Оператор преносног система има право да захтева нови инструмент обезбеђења плаћања за БОС у зависности од промена у саставу балансне групе.

3.6.12. Оператор преносног система је у обавези да потврди промене везане за укључење, односно искључење места примопредаје из балансне групе из тачки 3.6.1.(а) и 3.6.1.(г) најкасније 3 радна дана од датума пријема пријаве за промену састава балансне групе. О датуму од када важи та промена, оператор преносног система обавештава:

- а) БОС на које се односи промена;
- б) надлежног оператора дистрибутивног система.

Оператор дистрибутивног система је у обавези да унесе промене у дистрибутивни регистар најкасније 3 радна дана од датума обавештења од стране оператора преносног система.

- 3.6.13. Оператор преносног система на основу спроведеног поступка промене састава балансне групе ажурира податке из преносног регистра који се односе на БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава.
- 3.6.14. Оператор дистрибутивног система на основу спроведеног поступка промене састава балансне групе ажурира податке из дистрибутивног регистра који се односе на БОС у чијој балансној групи је дошло до промене састава.
- 3.6.15. БОС који је преузео балансну одговорности за место примопредаје учесника на тржишту преузима обавезе почевши од дана промене снабдевача утврђеног правилима о промени снабдевача, односно од дана уписа у преносни или дистрибутивни регистар по основу уговора о преносу балансне одговорности.
- 3.6.16. БОС из чије балансне групе је искључено место примопредаје задржава обавезе по основу балансне одговорности до дана промене снабдевача утврђеног правилима о промени снабдевача односно до дана исписа из преносног или дистрибутивног регистра по основу уговора о преносу балансне одговорности.
- 3.6.17. Формат и садржај пријаве о промени састава балансне групе утврђује оператор преносног система и објављује на својој интернет страници.

3.7. РАСКИД УГОВОРА О БАЛАНСНОЈ ОДГОВОРНОСТИ

- 3.7.1. Када БОС, који на то има право у складу са Законом, одлучи да не буде више у статусу БОС, дужна је да о томе претходно писмено обавести учеснике на тржишту чија су места примопредаје у њеној балансној групи и да поднесе оператору преносног система изјаву о једностраном раскиду уговора о балансној одговорности у писменој форми. Формат и садржај изјаве о раскиду уговора утврђује оператор преносног система и објављује на својој интернет страници.
- 3.7.2. У случају из тачке 3.7.1. раскидни рок почиње да тече од првог календарског дана наредног месеца рачунато од датума пријема изјаве о раскиду уговора о балансној одговорности. Уговорни однос престаје по истеку раскидног рока који траје 2 календарска месеца. У току трајања раскидног рока БОС има сва права и обавезе из уговора о балансној одговорности. Оператор преносног система и БОС су дужни да у току трајања раскидног рока регулишу права и обавезе по основу раскида уговора о балансној одговорности.
- 3.7.3. Оператор преносног система може једнострано да раскине уговор о балансној одговорности са БОС у следећим случајевима:
- а) када БОС не достави одговарајући инструмент обезбеђења плаћања у погледу рока важења и износа одређеног уговором или анексом уговора;
  - б) када је покренут поступак стечаја или ликвидације БОС;
  - в) када БОС изгуби статус учесника на тржишту електричне енергије;
  - г) када БОС не извршава обавезе из уговора о балансној одговорности.

- 3.7.4. Оператор преносног система је дужан да писмено обавести БОС о једностраном раскиду уговора са образложењем.
- 3.7.5. У случајевима из тачке 3.7.3. (б) и (в) уговор о балансној одговорности се сматра раскинутим од првог календарског дана наредног месеца након датума када је БОС достављено обавештење о једностраном раскиду уговора. БОС у овом случају има сва права и обавезе из уговора о балансној одговорности до датума када се уговор о балансној одговорности сматра раскинутим.
- 3.7.6. У случајевима из тачке 3.7.3. (а) и (г) оператор преносног система је обавезан да БОС да примерени накнадни рок, не дужи од пет радних дана, да отклони или исправи пропусте настале непоштовањем обавеза из уговора о балансној одговорности и ових Тржишних правила. Уколико БОС и у накнадном року не изврши обавезе на прописан начин, уговор се сматра раскинутим од првог календарског дана наредног месеца од истека накнадног рока за извршење обавеза. БОС у овом случају има сва права и обавезе из уговора о балансној одговорности до датума када се уговор о балансној одговорности сматра раскинутим.
- 3.7.7. У случајевима из тачки 3.7.1. и 3.7.3. оператор преносног система је обавезан да обавештење о раскиду уговора о балансној одговорности и престанку важења статуса БОС, достави:
- БОС на коју се односи престанак важења статуса због раскида уговора;
  - учесницима на тржишту чија су места примопредаје прикључена на преносни систем била у балансној групи за коју је та БОС била балансно одговорна;
  - операторима дистрибутивних система на чијем подручју постоје места примопредаје која су придужена балансној групи те БОС;
  - свим осталим регистрованим БОС.

Оператор дистрибутивног система је обавезан, да по пријему обавештења од оператора преносног система, достави обавештење о раскиду уговора о балансној одговорности и престанку важења статуса БОС учесницима на тржишту чија су места примопредаје прикључена на дистрибутивни систем.

Formatted: Russian

3.7.8. Учесници на тржишту електричне енергије из тачке 3.7.7. дужни су да, по пријему обавештења а пре наступања датума када се уговор сматра раскинутим, балансну одговорност за своја места примопредаје пренесу на другу БОС или се региструју као БОС. Ако се не региструју као БОС или не пренесу балансну одговорност за своја места примопредаје на другу БОС у складу са одељком 3.6., њихова места примопредаје се третирају као принудна балансна група за коју они преузимају обавезе по питању финансијског поравнања на основу обрачуна одступања те балансне групе. Ови учесници на тржишту немају право да врше пријављивање дневног плана рада за своју принудну балансну групу. Обрачун одступања принудне балансне групе се врши на начин утврђен у одељку 5.3.

3.8. УТВРЂИВАЊЕ ВРЕДНОСТИ РИЗИКА ЗА СЛУЧАЈ НЕИЗВРШЕЊА ОБАВЕЗА

3.8.1. Вредност ризика за случај неизвршења обавеза БОС на нивоу обрачунског периода (у даљем тексту вредност ризика) по питању одступања балансне групе одређује оператор преносног система на основу следеће формуле:

$$P = \max(P_1, P_2, P_3) * D * C$$

- P - вредност ризика
P₁ - просечна вредност дневне потрошње електричне енергије балансне групе у току претходног дванаестомесечног периода;
P₂ - просечна вредност дневне производње електричне енергије балансне групе у току претходног дванаестомесечног периода;
P₃ - просечна вредност дневно пријављених блокова интерне и прекограничне размене електричне енергије балансне групе, у смеру пријема, у току претходног дванаестомесечног периода.
D - број дана (D = 3)
C - процењена цена одступања за календарску годину Г (C = средња вредност вршне енергије на дан унапред тржишту на берзи EPEXSPOT, Немачка у периоду од 1. октобра Г-2 до 30. септембра Г-1 у EUR/MWh)

Formatted: Russian

Formatted: Russian

Formatted: Russian

Formatted: Russian

Formatted: Russian

3.8.2. Уколико за БОС није могуће утврдити вредности енергетских величина (P₁, P₂, P₃) за њену балансну групу из тачке 3.8.1, вредност ризика због неизвршења обавеза БОС одређује оператор преносног система на основу планираних вредности истих величина за балансну групу у складу са Правилима о раду преносног система.

3.8.3. По истеку тромесечја, оператор преносног система може утврдити нову вредност ризика за сваку БОС на основу остварених енергетских величина у току тог тромесечног периода.

3.8.4. Вредност ризика не може бити мања од 50 000 EUR, нити већа од 1 000 000 EUR. На основу утврђене вредности ризика одређује се износ (вредност) одговарајућег инструмента обезбеђења плаћања.

3.8.5. Наплата потраживања, у случају неизвршења обавезе БОС, се обезбеђује одговарајућим и прихватљивим инструментом обезбеђења плаћања који доставља БОС у корист оператора преносног система сагласно уговору о балансној одговорности. Прихватљиви инструменти обезбеђења плаћања су банкарска гаранција или наменски (гарантни) депозит.

3.8.6. Банкарску гаранцију као инструмент обезбеђења плаћања издаје пословна банка у корист оператора преносног система. Банкарска гаранција се издаје на утврђену вредност ризика за сваку БОС и важиће за период од једне календарске године (до 31. децембра текуће године), уз обавезу БОС, да исту продужи или достави нову банкарску гаранцију све док траје примена уговора о балансној одговорности.

3.8.7. Банкарска гаранција се издаје са валутном клаузулом, тј. вредност банкарске гаранције се исказује у EUR, а наплата се врши у RSD уз примену званичног средњег курса НБС на дан наплате по овој банкарској гаранцији.

- 3.8.8. Банкарска гаранција мора да буде револвинг, неопозива, безусловна, платива на први позив и без права на приговор са важношћу 60 дана дуже од важности уговора о балансној одговорности. Револвинг банкарска гаранција значи да се износ гаранције неће смањивати без обзира на било које плаћање које банка издавалац гаранције (гарант) изврши по захтеву оператора преносног система (корисника) за плаћање по гаранцији. Оваква гаранција може бити протестована најмање једанпут, а највише дванаест пута у току једне календарске године.
- 3.8.9. Оператор преносног система ће у случају неизвршења обавеза БОС приступити наплати целокупног неплаћеног износа потраживања путем протеста банкарске гаранције, о чему ће писмено обавестити БОС најмање 3 радна дана пре приступања протесту гаранције.
- 3.8.10. Три месеца пре датума истека текуће календарске године, оператор преносног система има право да у складу са тачком 3.8.1. утврди нову вредност ризика за случај неизвршења обавеза БОС и у зависности од те вредности захтева продужење важности постојеће банкарске гаранције или издавање нове банкарске гаранције.
- 3.8.11. БОС је дужна да достави одговарајућу банкарску гаранцију из уговора о балансној одговорности најкасније 30 дана од дана захтева оператора преносног система за продужење постојеће банкарске гаранције или издавање нове банкарске гаранције.
- 3.8.12. Наменски (гарантни) депозит БОС депонује на специјалном рачуну код банке у корист оператора преносног система сагласно уговору о балансној одговорности.
- 3.8.13. Наменски (гарантни) депозит утврђује се на вредност ризика за обрачунски период (на месечном нивоу) за сваку БОС и биће исказан и одржан у EUR. Наплата се врши у RSD уз примену званичног средњег курса НБС на дан наплате, у складу са уговором о балансној одговорности.
- 3.8.14. Оператор преносног система, БОС и банка закључују међусобни уговор о администрацији специјалног рачуна. У случају неизвршења обавеза БОС за одређени обрачунски период, оператор преносног система има право да на први писмени захтев упућен банци изврши наплату износа који потражује од БОС са специјалног рачуна.
- 3.8.15. Оператор преносног система, оператор дистрибутивног система и оператор тржишта у својству БОС нису у обавези да обезбеде инструменте обезбеђења плаћања.

4. БАЛАНСНО ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ

4.1. УВОД

4.1.1. Оператор преносног система је одговоран за организовање и администрирање балансног тржишта електричне енергије.

4.1.2. На балансном тржишту електричне енергије оператор преносног система купује, односно продаје балансну електричну енергију (у даљем тексту: балансна енергија) у циљу:

- а) одржавања баланса између производње, размене и потрошње електричне енергије у реалном времену;
- б) обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
- в) одржавања потребног нивоа резерве за секундарну и терцијарну регулацију;

у складу са Правилима о раду преносног система.

4.1.3. Балансни механизам представља скуп процедура којим се уређује балансно тржиште електричне енергије.

4.1.4. Балансна енергија се испоручује одговарајућег тржишног дана у преносни и дистрибутивни систем, односно из преносног и дистрибутивног система:

- а) на месту примопредаје електричне енергије производног објекта, производне јединице или управљиве потрошње;
- б) из тржишне области Републике Србије;
- в) из друге тржишне области преко интерконективних далековаода;

у периодима дефинисаним налогом оператора преносног система за активирање балансне резерве.

4.1.5. Балансна резерва представља сву расположиву резерву на балансном тржишту електричне енергије. Балансна резерва обухвата све расположиве капацитете баланских ентитета преостале након прихваћених дневних планова рада, као и расположиве капацитете који су утврђени уговорима о пружању системских услуга између оператора преносног система и снабдевача, ~~односно~~ уговорима којима се регулише купопродаја хаваријске енергије између оператора преносних система и уговорима којима се уређује заједничко коришћење балансне резерве у регулационом блоку.

Comment [DS4]: Увођење заједничке балансне резерве унутар СММ блока

4.1.6. Балансни ентитет је:

- а) група производних јединица - унутар једног или више производних објеката;
- б) производна јединица – која представља појединачни генератор унутар производног објекта;
- в) управљива потрошња – која представља реверзибилну хидроелектрану или пумпно-акумулационо постројење када раде у пумпном режиму или објекат купца који може да регулише потрошњу на захтев оператора преносног система;

а чији се дневни план рада пријављује оператору преносног система.

4.1.7. Уговорна балансна резерва обухвата:

- а) балансну резерву из уговора о пружању системских услуга између оператора преносног система и снабдевача,
- б) балансну резерву из уговора којим се регулише купопродаја хаваријске енергије између оператора преносних система.
- в) балансиру резерву из уговора којима се уређује заједничко коришћење балансне резерве у регулационом блоку.

Comment [DS5]: Увођење заједничке балансне резерве унутар СММ блока

Уговорима се дефинишу нарочито износ резерве, цена или начин формирања цене, време активирања, као и количина, период и услови испоруке балансне енергије.

4.1.8. Оперативна примена балансног механизма за одговарајући тржишни дан почиње након што оператор преносног система потврди прихваћене дневне планове рада за тај дан, у складу са Правилима о раду преносног система, а завршава се у 24:00h тог дана.

4.1.9. Оперативна примена балансног механизма обухвата активирање балансне резерве ради регулације навише (када оператор преносног система купује балансну енергију) или регулације наниже (када оператор преносног система продаје балансну енергију), уз поштовање листе ангажовања балансне резерве у терцијарној регулацији и расположивости баланских ентитета за рад у секундарној и терцијарној регулацији.

4.1.10. Администрација балансног механизма обухвата регистрацију учесника у балансном механизму, прикупљање и верификацију понуда за ангажовање регулације навише и наниже, прикупљање и верификацију листа приоритетног редоследа ангажовања баланских ентитета у терцијарној регулацији учесника на тржишту, израду листе ангажовања балансне резерве у терцијарној регулацији, као и обрачун предате и преузете балансне енергије за одговарајући тржишни дан.

4.1.11. Регулација навише се остварује:

- налогом за повећање генерисања активне снаге баланских ентитета у случају производних објеката и производних јединица;
- налогом за смањење активне снаге потрошње баланских ентитета у случају управљиве потрошње;
- налогом за куповину балансне енергије од снабдевача;
- ~~налогом за куповину хаваријске балансне енергије од оператора преносног система из друге тржишне области;~~
- налогом за куповину балансне енергије од оператора преносних система из других тржишних области по основу коришћења заједничке резерве у регулационом блоку.

Comment [DS6]: Увођење заједничке балансне резерве унутар СММ блока

4.1.12. Регулација наниже се остварује:

- налогом за смањење генерисања активне снаге баланских ентитета у случају производних објеката и производних јединица;
- налогом за повећање активне снаге потрошње баланских ентитета у случају управљиве потрошње.

4.2. УЧЕШЋЕ У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ

- 4.2.1. Учесници на тржишту електричне енергије су обавезни да сав расположиви капацитет својих баланских ентитета преостао након прихваћених дневних планова рада, ставе на располагање оператору преносног система ради ангажовања у балансном механизму.
- 4.2.2. Учешће баланских ентитета у балансном механизму се уређује уговором о учешћу у балансном механизму који су обавезни да закључе оператор преносног система и учесник на тржишту који има балансне ентитете у тржишној области Србије.
- 4.2.3. Куповина резерве и балансне електричне енергије од снабдевача уређује се уговором о пружању системских услуга који закључују оператор преносног система и снабдевач чиме снабдевач стиче статус учесника у балансном механизму за период важења уговора.
- 4.2.4. БОС је одговорна за пријаву дневних планова рада производње и управљиве потрошње за балансне ентитете из своје балансне групе.

4.3. УГОВОР О УЧЕШЋУ У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ

- 4.3.1. Уговором о учешћу у балансном механизму уређује се нарочито:
- а) балансни ентитети који учествују у балансном механизму;
  - б) списак и техничке карактеристике баланских ентитета који учествују у балансном механизму;
  - в) посебни услови ангажовања баланских ентитета;
  - г) испостављање рачуна и наплата ангажоване балансне енергије;
  - д) важење уговора;
  - ђ) услови промене уговора;
  - е) поступак давања примедби на обрачун ангажоване балансне енергије и поступак одлучивања о примедбама;
  - ж) начин и формат достављања података неопходних за спровођење и администрацију балансног механизма.

4.4. РЕГИСТАР УЧЕСНИКА У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ

- 4.4.1. Оператор преносног система успоставља и администрира Регистар учесника у балансном механизму.
- 4.4.2. Регистар учесника у балансном механизму садржи најмање следеће информације:
- а) званичан назив, адресу и контакт податке учесника на тржишту електричне енергије са статусом учесника у балансном механизму;
  - б) датум, број под којим је заведен и важење уговора о учешћу у балансном механизму, односно уговора о пружању системских услуга између оператора преносног система и снабдевача ;
  - в) имена и контакт податке особа овлашћених за спровођење балансног механизма;

- г) списак баланских ентитета у надлежности учесника у балансном механизму;
- д) идентификациони код БОС чијој балансној групи су придружени балансни ентитети;
- ђ) идентификационе кодове за сваки балансни ентитет;
- е) техничке карактеристике баланских ентитета од значаја за балансни механизам.

Formatted: Russian

4.4.3. Учесник у балансном механизму је обавезан да достави оператору преносног система све информације потребне за вођење регистра учесника у балансном механизму.

4.4.4. Учесник у балансном механизму има право увида у податке који се на њега односе у оквиру регистра учесника у балансном механизму. Учесник је у обавези да оператору преносног система пријави сваку допуну или измену података садржаних у регистру учесника у балансном механизму.

4.5. ЛИСТА АНГАЖОВАЊА БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У ТЕРЦИЈАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ

4.5.1. Оператор преносног система за сваки обрачунски интервал утврђује листу ангажовања балансне резерве у терцијарној регулацији која обухвата:

- листу ангажовања балансне резерве из баланских ентитета
- листу ангажовања уговорне балансне резерве

4.5.2. Листа ангажовања балансне резерве из баланских ентитета утврђује се по принципу минималних трошкова на основу:

- понуда за ангажовање регулације навише и наниже збирно за више баланских ентитета у облику парова енергија – цена (у даљем тексту експлицитна понуда);
- понуда за ангажовање регулације навише и наниже за један балансни ентитет у облику парова снага – цена (у даљем тексту имплицитна понуда);
- пријављеног дневног плана рада баланских ентитета;
- листе приоритетног редоследа ангажовања баланских ентитета у терцијарној регулацији у случају експлицитне понуде.

4.5.3. Листа ангажовања уговорне балансне резерве утврђује се по принципу минималних трошкова на основу:

- ~~уговорне~~ балансне резерве и цене ангажовања резерве из уговора о системским услугама између оператора преносног система и снабдевача;
- ~~уговорне~~ балансне резерве и цене ангажовања хаваријске балансне енергије из уговора којим се регулише купопродаја хаваријске енергије између оператора преносних система.
- уговорне балансне резерве из уговора којима се уређује заједничко коришћење балансне резерве у регулационом блоку

Comment [DS7]: Увођење заједничке балансне резерве унутар СММ блока

4.6. ЕКСПЛИЦИТНЕ ПОНУДЕ И ПРИОРИТЕТНА ЛИСТА

4.6.1. Доминантни учесник је дужан да доставља збирну експлицитну понуду за ангажовање регулације навише и наниже за све балансне ентитете у својој надлежности.

4.6.2. Збирна експлицитна понуда се састоји од скупа парова енергија – цена из којих се директно одређује цена ангажовања регулације навише и наниже.

4.6.3. Цена у збирној експлицитној понуди мора да буде већа или једнака 0,10 EUR/MWh, а мања од 500 EUR/MWh. Цена се изражава у EUR/MWh са два децимална места. Енергија се изражава као целобројна вредност у MWh.

У оквиру збирне експлицитне понуде, разлика између цене за ангажовање 100 MWh наниже и 100 MWh навише не може да буде већа од 30 EUR/MWh.

4.6.4. Доминантни учесник, уз збирну експлицитну понуду, доставља и листу приоритетног редоследа ангажовања баланских ентитета у терцијарној регулацији (у даљем тексту: приоритетна листа). У оквиру приоритетне листе се достављају и информације о расположивости баланских ентитета, као и цене ангажовања појединачних баланских ентитета **наниже и навише** у случају када се ангажују ради обезбеђења сигурног рада преносног система.

Comment [DS8]: Разјашњење шта тачно доставља доминантни учесник

4.6.5. Доминантни учесник је обавезан да приоритетном листом обухвати сву расположиву резерву баланских ентитета из своје надлежности.

4.6.6. Доминантни учесник је обавезан да достави одвојене приоритетне листе за регулацију навише и регулацију наниже.

4.6.7. Оператор преносног система утврђује форму, садржај и начин достављања експлицитне понуде која садржи следеће информације:

- а) парове енергија – цена за регулацију навише и наниже;
- б) идентификациони код учесника у баланском механизму;
- в) тржишни дан и сат на који се односи понуда;

4.6.8. Оператор преносног система утврђује форму, садржај и начин достављања приоритетне листе која садржи следеће информације:

- а) смер регулације (навише или наниже) на који се приоритетна листа односи;
- б) идентификациони код учесника у баланском механизму;
- в) тржишни дан за који се листа ангажовања примењује;
- г) листу баланских ентитета са следећим информацијама:
  - идентификациони код баланског ентитета;
  - расположива максимална и минимална снага баланског ентитета у том тренутку;
  - редни број приоритета (1 до x, где 1 означава највиши приоритет за ангажовање);
  - цена ангажовања баланског ентитета у случају када се ангажује ради обезбеђења сигурног рада преносног система.

4.7. ИМПЛИЦИТНЕ ПОНУДЕ

- 4.7.1. Учесник у балансном механизму који није доминантан дужан је да доставља имплицитне понуде за ангажовање регулације навише и наниже појединачно по сваком балансном ентитету.
- 4.7.2. Имплицитна понуда се састоји од скупа парова снага – цена за целокупни расположиви опсег снаге коју може производити балансни ентитет. Цена ангажовања регулације навише и наниже се одређује индиректно у зависности од пријављене вредности у дневном плану рада балансног ентитета.
- 4.7.3. Распоживи капацитет балансног ентитета за учешће у балансном механизму се одређује на начин дефинисан у тачкама 4.7.4. и 4.7.5.
- 4.7.4. За производне објекте и производне јединице:
- а) расположив капацитет за регулацију навише једнак је разлици расположиве максималне снаге и пријављене вредности дневног плана рада балансног ентитета за одговарајући временски интервал;
  - б) расположив капацитет за регулацију наниже једнак је разлици пријављене вредности дневног плана рада и расположиве минималне снаге балансног ентитета за одговарајући временски интервал.
- 4.7.5. За управљиву потрошњу:
- а) расположив капацитет за регулацију навише једнак је разлици пријављене вредности дневног плана рада и расположиве минималне снаге балансног ентитета за одговарајући временски интервал;
  - б) расположив капацитет за регулацију наниже једнак је разлици расположиве максималне снаге и пријављене вредности дневног плана рада балансног ентитета за одговарајући временски интервал.
- 4.7.6. Цена у имплицитној понуди мора да буде већа или једнака 0,10 EUR/MW, а мања од 500 EUR/MW. Цена се изражава у EUR/MW са два децимална места. Снага се изражава као целобројна вредност у MW.
- 4.7.7. Оператор преносног система утврђује форму, садржај и начин достављања имплицитне понуде која садржи следеће информације:
- а) парове снага – цена;
  - б) идентификациони код учесника у балансном механизму;
  - в) идентификациони код балансног ентитета;
  - г) тржишни дан и сат на који се односи понуда.

4.8. ДОСТАВЉАЊЕ И ПРОВЕРА ИСПРАВНОСТИ ЕКСПЛИЦИТНИХ ПОНУДА, ИМПЛИЦИТНИХ ПОНУДА И ПРИОРИТЕТНЕ ЛИСТЕ

- 4.8.1. Учесник у балансном механизму доставља оператору преносног система експлицитне понуде, имплицитне понуде и приоритетну листу за одговарајући тржишни дан најкасније до 16:00h дан унапред.
- 4.8.2. По пријему експлицитне понуде, имплицитне понуде и приоритетне листе оператор преносног система врши проверу исправности њихове форме и садржаја.

- 4.8.3. Уколико учесник у балансном механизму није доставио експлицитне понуде, имплицитне понуде и приоритетне листе у форми, садржају и у времену предвиђеном за достављање према Тржишним правилима, исте ће се сматрати неважећим, о чему је оператор преносног система дужан да без одлагања обавести учесника у балансном механизму.
- 4.8.4. Након пријема обавештења из тачке 4.8.3. учесник у балансном механизму је обавезан да без одлагања достави исправне експлицитне понуде, имплицитне понуде или приоритетне листе. До достављања нове исправне експлицитне понуде, имплицитне понуде или приоритетне листе примењују се последње важеће понуде и листе.
- 4.8.5. Учесник у балансном механизму може за одговарајући тржишни дан да доставља измењене експлицитне и имплицитне понуде најкасније 60 минута пре сата на који се та промена односи.
- 4.8.6. Учесник у балансном механизму може за одговарајући тржишни дан да доставља измењене приоритетне листе најкасније 15 минута пре сата на који се та промена односи.

4.9. АНГАЖОВАЊЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У ТЕРЦИЈАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ

4.9.1. Оператор преносног система приоритетно активира експлицитне и имплицитне понуде на основу листе ангажовања балансне резерве из баланских ентитета и уговорну балансну резерву која се може активирати у текућем обрачунском интервалу. У случају недовољног износа резерве из баланских ентитета или недовољног износа уговорне балансне резерве која се може активирати у текућем обрачунском интервалу, оператор преносног система додатно ангажује уговорну балансну резерву на основу листе ангажовања уговорне балансне резерве која се може активирати почев од наредног обрачунског интервала.

Comment [D59]: Увођење заједничке балансне резерве унутар СММ блока

4.9.2. У случају угрожене сигурности преносног система или интерконекије оператор преносног система активира експлицитне и имплицитне понуде независно од редоследа утврђеног у листи ангажовања балансне резерве из баланских ентитета.

Comment [D10]: Обавезе по оперативним споразумима са другим ТСО у интерконекији

4.9.3. Активирање експлицитних и имплицитних понуда за учешће у балансном механизму извршава оператор преносног система давањем налога баланским ентитетима (у даљем тексту: ангажовање баланских ентитета) у складу са Правилима о раду преносног система.

4.9.4. Сви налози за ангажовање баланских ентитета морају бити евидентирани од стране оператора преносног система. Подаци из налога који се евидентирају, су следећи:

- разлог за ангажовање балансног ентитета (балансирање система, обезбеђење сигурног рада електроенергетског система, остало);
- идентификациони код ангажованог балансног ентитета;
- временски период ангажовања;

- г) смер терцијарне регулације: регулација навише или регулација наниже;
- д) наложена промена снаге у MW у односу на важећи дневни план рада балансног ентитета.

У случају да је балансни ентитет ангажован ради одржавања потребног нивоа резерве за секундарну и терцијарну регулацију, као разлог за ангажовање балансног ентитета се евидентира балансирање система.

4.9.4.4.9.5. Оператор преносног система је дужан да води евиденцију о активираној уговорној балансној резерви. Подаци који се евидентирају су следећи:

- а) износ активиране уговорне балансне резерве у MW;
- б) временски период ангажовања;
- в) снабдевач, односно оператор преносног система од кога је купљена балансна резерва.

4.9.5.4.9.6. Оператор преносног система је дужан да води евиденцију о реализацији уговорених системских услуга везаних за терцијарну регулацију. Подаци који се евидентирају су следећи:

- а) временски периоди у којима је опсег терцијарне регулације у потпуности обезбеђен, делимично обезбеђен, односно није обезбеђен;
- б) расположивост баланских ентитета за рад у терцијарној регулацији.

4.10. АНГАЖОВАЊЕ БАЛАНСНЕ РЕЗЕРВЕ У СЕКУНДАРНОЈ РЕГУЛАЦИЈИ

4.10.1. Оператор преносног система активира секундарну регулацију у складу са Правилима о раду преносног система.

4.10.2. Ангажовање баланских ентитета у секундарној регулацији мора бити евидентирано од стране оператора преносног система. Подаци који се евидентирају су следећи:

- а) идентификациони код ангажованог балансног ентитета;
- б) временски период ангажовања;
- в) смер секундарне регулације: регулација навише или регулација наниже;
- г) ангажована енергија у MWh за потребе секундарне регулације.

4.10.3. Ангажована енергија балансног ентитета у секундарној регулацији у сваком обрачунском интервалу је интеграл разлике жељене снаге и базне снаге балансног ентитета из дневног плана рада. Жељену снагу израчунава мрежни регулатор (систем за секундарну регулацију) и она представља снагу на коју мрежни регулатор жели да доведе балансни ентитет да би била отклоњена регулациона грешка регулационе области оператора преносног система.

4.10.4. Оператор преносног система је дужан да води евиденцију о реализацији уговорених системских услуга везаних за секундарну регулацију. Подаци који се евидентирају су следећи:

- а) временски периоди у којима је опсег секундарне регулације у потпуности обезбеђен, делимично обезбеђен, односно није обезбеђен;
- б) расположивост балансних ентитета за рад у секундарној регулацији.

4.11. ОБРАЧУН АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ПО БАЛАНСНИМ ЕНТИТЕТИМА

4.11.1. Оператор преносног система за сваки балансни ентитет који учествује у балансном механизму утврђује количину ангажоване балансне енергије у сваком обрачунском интервалу на основу:

- а) ангажоване секундарне регулације навише и наниже;
- б) датих налога за терцијарну регулацију навише и наниже и разлога за ангажовање.

4.11.2. Балансна енергија балансног ентитета из тачке 4.12.1. а) се одређује као:

$$БЕС_{бе,ои} = СРГ_{бе,ои} - СРД_{бе,ои}$$

где је:

- БЕС – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације;
- СРГ – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације навише;
- СРД – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације наниже;
- бе – индекс којим се означава балансни ентитет;
- ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

4.11.3. Балансна енергија балансног ентитета из тачке 4.12.1.(б) ангажована за потребе балансирања система се одређује као:

$$БЕТ_{бе,ои} = ТРГ_{бе,ои} - ТРД_{бе,ои}$$

где је:

- БЕТ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;
- ТРГ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише за потребе балансирања система;
- ТРД – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације наниже за потребе балансирања система;
- бе – индекс којим се означава балансни ентитет;
- ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

4.11.4. Балансна енергија балансног ентитета из тачке 4.12.1.(б) ангажована ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система се одређује као:

$$БЕТС_{бе,ои} = ТРГС_{бе,ои} - ТРДС_{бе,ои}$$

где је:

- БЕТС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;

- ТРГС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
 ТРДС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације наниже ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
 бе – индекс којим се означава балансни ентитет;
 ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

4.12. УТВРЂИВАЊЕ КОЛИЧИНА И ЦЕНА АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ У ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОМ СИСТЕМУ

4.12.1. Укупна количина ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у секундарној регулацији у обрачунском интервалу се одређује као:

$$БЕС_{систем,ои} = \sum_{бе} (СРГ_{бе,ои} - СРД_{бе,ои})$$

где је:

- БЕСсистем – укупна балансна енергија у преносном систему услед ангажовања секундарне регулације;
 СРГ – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације навише;
 СРД – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације наниже;
 бе – индекс којим се означава балансни ентитет;
 ои – индекс којим се означава обрачунски интервал;
 систем – индекс којим се означава електроенергетски систем.

4.12.2. Укупна количина ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у терцијарној регулацији за потребе балансирања система се одређује:

$$БЕТ_{систем,ои} = \sum_{бе} (ТРГ_{бе,ои} - ТРД_{бе,ои}) + \sum_y БЕУ_y$$

где је:

- БЕТсистем – укупна балансна енергија у преносном систему услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;
 ТРГ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише за потребе балансирања система;
 ТРД – балансна енергија услед ангажовања регулације наниже за потребе балансирања система;
 БЕУ – балансна енергија услед активирања уговорне балансне резерве давањем налога за куповину балансне енергије;
 бе – индекс којим се означава балансни ентитет;
 ои – индекс којим се означава обрачунски интервал;
 у – индекс којим се означава уговор о пружању системских услуга између оператора преносног система и снабдевача, односно уговор којим се регулише купопродаја хаваријске енергије између оператора преносних система и уговор којим се уређује заједничко коришћење балансне резерве у регулационом блоку;
 систем – индекс којим се означава електроенергетски систем.

Comment [VJ11]: Прецизнија формулација у складу са начином како се примењује

Comment [DS12]: Увођење заједничке балансне резерве унутар СММ блока

4.12.3. Ангажована балансна енергија у електроенергетском систему на основу ангажовања терцијарне регулације више и ниже за потребе балансирања система у терцијарној регулацији се продаје/купује по методи понуђене цене у складу са експлицитним и имплицитним понудама за сваки обрачуни интервал.

Comment [VJ13]: Прецизнија формулација у складу са начином како се примењује

4.12.4. Ангажована балансна енергија у електроенергетском систему на основу активирања уговорне балансне резерве за потребе балансирања система се прорачунава као збир издатих и потврђених налога за куповину балансне енергије од снабдевача, налога за куповину хаваријске балансне енергије од оператора преносних система из других тржишних области и -налога за куповину балансне енергије од оператора преносних система из других тржишних области по основу коришћења заједничке резерве у регулационом блоку.

4.12.5. Цена, односно начин формирања цене ангажоване уговорне балансне резерве дефинисани су уговорима из тачке 4.1.7.

4.12.6. Уколико оператор преносног система испоручује операторима преносних система из других тржишних области на њихов захтев хаваријску енергију, или балансну енергију на основу коришћења заједничке резерве у регулационом блоку, ангажована балансна енергија у електроенергетском систему за те потребе се изузима при обрачуну цене поравњања дефинисаној у тачкама 5.4.1.5 – 5.4.1.7.

Comment [DS14]: Увођење заједничке балансне резерве унутар блока, разјашњење шта улази у цену поравњања а шта не

~~4.12.3.~~ 4.12.7. Цена ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у секундарној регулацији за сваки обрачуни интервал је једнака:

- максималној цени ангажоване балансне енергије у терцијарној регулацији у обрачуниским интервалима када је $BET_{систем,oi} > 0$ и $BES_{систем,oi} > 0$;
- минималној цени ангажоване балансне енергије у терцијарној регулацији у обрачуниским интервалима када је $BET_{систем,oi} < 0$ и $BES_{систем,oi} < 0$;
- цени из експлицитне понуде доминантног учесника која одговара регулацији ниже у износу 100 MWh када је $BET_{систем,oi} > 0$ и $BES_{систем,oi} < 0$;
- цени из експлицитне понуде доминантног учесника која одговара регулацији више у износу 100 MWh када је $BET_{систем,oi} < 0$ и $BES_{систем,oi} > 0$;
- цени из експлицитне понуде доминантног учесника која одговара регулацији ниже у износу 100 MWh када је $BET_{систем,oi} = 0$ и $BES_{систем,oi} < 0$;
- цени из експлицитне понуде доминантног учесника која одговара регулацији више у износу 100 MWh када је $BET_{систем,oi} = 0$ и $BES_{систем,oi} > 0$;
- нули када је $BES_{систем,oi} = 0$.

~~4.12.4.~~ 4.12.8. Укупна количина ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у терцијарној регулацији ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система се одређује:

$$BETC_{систем,oi} = \sum_{\delta e} (TRGC_{\delta e,oi} - TRDC_{\delta e,oi})$$

где је:

- БЕТСсистем – укупна балансна енергија у преносном систему услед ангажовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
- ТРГС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
- ТРДС – балансна енергија услед ангажовања регулације наниже ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
- бе – индекс којим се означава балансни ентитет;
- ои – индекс којим се означава обрачунски интервал;
- систем – индекс којим се означава електроенергетски систем.

Formatted: Russian

- 4.12.5-4.12.9. Цена ангажоване балансне енергије ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система за сваки балансни ентитет је једнака:
- цени из приоритетне листе у случају експлицитне понуде;
  - цени која се добија активирањем имплицитне понуде.

У овом случају оператор преносног система купује балансну енергију од учесника у балансном механизму и за регулацију навише и за регулацију наниже.

~~4.12.6.~~

Comment [DS15]: Разјашњење шта оператор преносног система плаћа када активира балансну енергију за потребе обезбеђења сигурног рада система

4.13. ИЗВЕШТАЈ О АНГАЖОВАНОЈ БАЛАНСНОЈ ЕНЕРГИЈИ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА УЧЕСНИКА У БАЛАНСНОМ МЕХАНИЗМУ

- 4.13.1. Оператор преносног система ће најкасније 3 радна дана након тржишног дана сачинити извештај о балансној енергији ангажованој из балансных ентитета у одговарајућем тржишном дану и доставити учеснику у балансном механизму.
- 4.13.2. Извештај учесника у балансном механизму о ангажованој балансној енергији из балансных ентитета мора да садржи следеће:
- а) идентификациони код учесника у балансном механизму;
  - б) тржишни дан на који се извештај односи;
  - в) идентификациони код балансног ентитета;
  - г) разлог за ангажовање балансног ентитета;
  - д) количина ангажоване терцијарне регулације за потребе балансирања система са припадајућом ценом (из експлицитне, односно имплицитне понуде) у одговарајућем обрачунском интервалу по сваком балансном ентитету;
  - ђ) новчани износ укупне ангажоване терцијарне регулације за потребе балансирања система за тржишни дан на који се извештај односи;
  - е) количина ангажоване секундарне регулације са припадајућом ценом (утврђеном у тачки 4.13.4.) у одговарајућем обрачунском интервалу по сваком балансном ентитету;
  - ж) новчани износ укупне ангажоване секундарне регулације за тржишни дан на који се извештај односи;
  - з) количина ангажоване терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система у одговарајућем обрачунском интервалу по сваком балансном ентитету са припадајућом ценом;
  - и) новчани износ укупне ангажоване терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система за тржишни дан на који се извештај односи.

ј) количина испоручене хаваријске енергије, односно балансне енергије операторима преносних система из других тржишних области у одговарајућем обрачунском интервалу;

Comment [DS16]: Додатна информација у извештају

4.13.3. Учесник у балансном механизму може оператору преносног система уложити приговор на садржај извештаја о ангажованој балансној енергији из баланских ентитета најкасније у року од 3 радна дана од добијања извештаја. Уколико учесник у балансном механизму не уложи приговор у наведеном року извештај се сматра коначним.

4.13.4. Оператор преносног система ће у року од 3 радна дана од пријема приговора обавестити учесника у балансном механизму о прихватању или одбијању приговора. У случају усвајања приговора оператор преносног система ће учеснику у балансном механизму доставити кориговани извештај који се сматра коначним.

4.14. ИСПОСТАВЉАЊЕ РАЧУНА И НАПЛАТА АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ БАЛАНСНИХ ЕНТИТЕТА

4.14.1. Оператор преносног система врши обрачун ангажоване балансне енергије из баланских ентитета по сваком учеснику у балансном механизму за обрачунски период на основу износа и цена ангажоване секундарне и терцијарне регулације из коначних извештаја о ангажованој балансној енергији из баланских ентитета за сваки дан у том обрачунском периоду.

4.14.2. На основу обрачуна ангажоване балансне енергије из баланских ентитета оператор преносног система, односно учесник у балансном механизму издају рачун за ангажовану балансну енергију за обрачунски период у дану за испостављање рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Крајњи рок за плаћање рачуна издатог од стране оператора преносног система односно учесника у балансном механизму је дан за наплату рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. У рачунима се на износ накнаде обрачунава и исказује порез на додатну вредност (ПДВ) у складу са законом који уређује порез на додатну вредност. Укупан износ на рачуну мора бити плаћен у целости у предвиђеном року. Плаћање се врши у динарској противвредности износа у еврима обрачунатој по званичном средњем курсу динара утврђеном курсном листом Народне банке Србије (НБС) на дан уплате. У случају кашњења уплате, обрачунава се затезна камата у складу са законом.

4.14.3. Рачун се доставља путем факса и поштом и садржи најмање следеће податке:

- а) обрачунати износ ангажоване балансне енергије;
- б) износ пореза на додатну вредност (ПДВ);
- в) укупан износ за наплату.

У прилогу рачуна достављају се обрачун ангажоване балансне енергије из баланских ентитета за тај обрачунски период и коначни извештаји о ангажованој балансној енергији из баланских ентитета за сваки дан у том месецу.

4.15. ПОДАЦИ КОЈИ СЕ ЈАВНО ОБЈАВЉУЈУ У ВЕЗИ АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ

4.15.1. Оператор преносног система је дужан да на својој интернет страници за сваки обрачунски интервал објави следеће податке најкасније 8 радних дана у односу на тржишни дан:

- укупну количину ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у терцијарној регулацији за потребе балансирања система;
- укупну количину ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у секундарној регулацији;
- укупну количину ангажоване балансне енергије у електроенергетском систему у терцијарној регулацији ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система.

4.15.2. Оператор преносног система је дужан да на својој интернет страници објави цене за куповину хаваријске енергије из уговора којим се регулише купопродаја хаваријске енергије између оператора преносних система.

Comment [DS17]: Обавеза по питању транспарентности

5. УТВРЂИВАЊЕ ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ И ФИНАНСИЈСКИ ОБРАЧУН

5.1. ПРОРАЧУН ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

- 5.1.1. Одступање балансне групе за коју је одговорна БОС се одређује на основу укупне пријављене позиције, укупне очитане позиције и ангазоване балансне енергије у тој балансној групи.
- 5.1.2. Укупна пријављена позиција сваке балансне групе на тржишту електричне енергије (у даљем тексту: укупна пријављена позиција) обухвата све прихваћене блокове прекограничне и интерне размене електричне енергије те балансне групе из последњег прихваћеног дневног плана рада.
- 5.1.3. Укупна очитана позиција сваке балансне групе на тржишту електричне енергије (у даљем тексту: укупна очитана позиција) обухвата потврђене очитане вредности преузете и предате електричне енергије на местима примопредаје те балансне групе у преносном и дистрибутивном систему.
- 5.1.4. Ангажована балансна енергија сваке балансне групе одређује се на основу ангазоване секундарне регулације и датих налога за терцијарну регулацију баланским ентитетима у оквиру те балансне групе.

5.2. УТВРЂИВАЊЕ УКУПНЕ ПРИЈАВЉЕНЕ ПОЗИЦИЈЕ, УКУПНЕ ОЧИТАНЕ ПОЗИЦИЈЕ И АНГАЖОВАНЕ БАЛАНСНЕ ЕНЕРГИЈЕ БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

5.2.1. Утврђивање укупне пријављене позиције балансне групе

- 5.2.1.1. При одређивању укупне пријављене позиције балансне групе узимају се у обзир:
- блокови интерне размене електричне енергије које балансна група преузима од других баланских група унутар тржишне области Србије;
  - блокови интерне размене електричне енергије које балансна група предаје другим баланским групама унутар тржишне области Србије;
  - блокови прекограничне размене електричне енергије које балансна група преузима из других тржишних области;
  - блокови прекограничне размене електричне енергије које балансна група предаје у друге тржишне области.
- 5.2.1.2. Укупна пријављена позиција балансне групе под одговорношћу БОС за обрачунски интервал ($УПП_{БОС,ои}$) дефинише се као:

$$УПП_{БОС,ои} = \left(\sum БРП_{БОС,ои} - \sum БРИ_{БОС,ои} \right) + \left(\sum ЕУ_{БОС,ои} - \sum ЕИ_{БОС,ои} \right)$$

где је:

- БРП – прихваћени блок интерне размене електричне енергије коју балансна група преузима од друге балансне групе унутар тржишне области Србије;
- БРИ – прихваћени блок интерне размене електричне енергије коју балансна група предаје другој балансној групи унутар тржишне области Србије;
- ЕУ – прихваћени блок прекограничне размене електричне енергије коју балансна група преузима из друге тржишне области;
- ЕИ – прихваћени блок прекограничне размене електричне енергије коју балансна група предаје у другу тржишну област;
- БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
- ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.2.1.3. Укупна пријављена позиција балансне групе се одређује за сваки обрачунски интервал, а заснована је на последње прихваћеном дневном плану рада за одговарајући дан.

5.2.2. Утврђивање укупне очитане позиције балансне групе

5.2.2.1. При одређивању укупне очитане позиције балансне групе узимају се у обзир:

- укупна предата електрична енергија на местима примопредаје у преносни и дистрибутивни систем;
- укупна преузета електрична енергија на местима примопредаје из преносног и дистрибутивног система.

5.2.2.2. Укупна очитана позиција балансне групе под одговорношћу БОС за обрачунски интервал ($УОП_{БОС,ои}$) одређује се као:

$$УОП_{БОС,ои} = \left(\sum УПР_{БОС,ои} - \sum УПО_{БОС,ои} \right)$$

где је:

- $УПР_{БОС,ои}$ – укупна предата електрична енергија на местима примопредаје у преносни и дистрибутивни систем у оквиру балансне групе;
- $УПО_{БОС,ои}$ – укупна преузета електрична енергија на местима примопредаје из преносног и дистрибутивног система у оквиру балансне групе;
- БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
- ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.2.2.3. Укупна очитана позиција балансне групе се одређује за обрачунски интервал, у складу са потврђеним очитаним вредностима са бројила.

5.2.2.4. Оператор дистрибутивног система је обавезан да у прописаном временском оквиру (најкасније до 14. дана у месецу М+1) достави оператору преносног система укупну предату, односно преузету електричну енергију из дистрибутивног система по свакој балансној групи појединачно у формату дефинисаном од стране оператора преносног система. Ови подаци се узимају у обзир при одређивању укупне очитане позиције одговарајуће балансне групе. У случају да су мерни подаци недоступни на нивоу обрачунског интервала, оператор дистрибутивног система је у обавези да их обрачуна и

достави оператору преносног система користећи стандардизоване дијаграме оптерећења за ту категорију корисника дистрибутивног система.

- 5.2.2.5. Оператор преносног система утврђује губитке електричне енергије у преносном систему за сваки обрачунски интервал, на основу потврђених очитаних вредности предате и преузете електричне енергије на местима примопредаје у преносном систему и на интерконективним далеководима високог напона.
- 5.2.2.6. На интеронективним далеководима као обрачунски податак се користи потврђена вредност размењене електричне енергије у складу са споразумима са суседним операторима преносног система.
- 5.2.2.7. Оператор дистрибутивног система утврђује губитке електричне енергије у дистрибутивном систему за сваки обрачунски интервал, на основу потврђених очитаних вредности предате и преузете електричне енергије на местима примопредаје у дистрибутивном систему. У случају да су мерни подаци недоступни на нивоу обрачунског интервала, оператор дистрибутивног система је у обавези да их обрачуна и достави оператору преносног система користећи стандардизоване дијаграме оптерећења.

5.2.3. Утврђивање укупно ангажоване балансне енергије балансне групе

- 5.2.3.1. Оператор преносног система за сваку балансну групу утврђује количину ангажоване балансне енергије балансних ентитета који припадају тој балансној групи за време одговарајућег обрачунског интервала на основу:
- ангажоване секундарне регулације навише и наниже;
  - датих налога за терцијарну регулацију навише и наниже и разлога за ангажовање.

- 5.2.3.2. Балансна енергија из тачке 5.2.3.1. (а) се одређује као:

$$БЕС_{БОС,ои} = \sum_{\delta e \in БОС} БЕС_{\delta e,ои}$$

где је:

- БЕС – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације;
 БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
 бе – индекс којим се означава балансни ентитет из балансне групе;
 ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

- 5.2.3.3. Балансна енергија из тачке 5.2.3.1. (б) ангажована за потребе балансирања система се одређује као:

$$БЕТ_{БОС,ои} = \sum_{\delta e \in БОС} БЕТ_{\delta e,ои}$$

где је:

- БЕТ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;
 БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
 бе – индекс којим се означава балансни ентитет из балансне групе;
 ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.2.3.4. Балансна енергија из тачке 5.2.3.1. (б) ангажована ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система се одређује као:

$$BETS_{BOS,oi} = \sum_{be \in BOS} BETS_{be,oi}$$

где је:

- БЕТС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
 БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
 бе – индекс којим се означава балансни ентитет из балансне групе;
 ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

Formatted: Russian

5.2.3.5. Укупна ангажована балансна енергија сваке балансне групе за време одговарајућег обрачунског интервала обрачунава се као збир:

$$BEN_{BOS,oi} = BES_{BOS,oi} + BET_{BOS,oi} + BETS_{BOS,oi}$$

где је:

- БЕН – укупна ангажована балансна енергија;
 БЕТ – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације за потребе балансирања система;
 БЕС – балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације;
 БЕТС – балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације ради обезбеђења сигурног рада електроенергетског система;
 БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
 ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.3. УТВРЂИВАЊЕ ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

5.3.1. Одступање балансне групе

5.3.1.1. Одступање појединачне балансне групе ($OBOC_{oi}$) утврђује се за сваки обрачунски интервал као:

$$OBOC_{oi} = УПП_{BOS,oi} + УОП_{BOS,oi} - BEN_{BOS,oi}$$

где је:

- УПП – укупна пријављена позиција балансне групе;
 УОП – укупна очитана позиција балансне групе;
 БЕН – укупна ангажована балансна енергија балансне групе;
 БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
 ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.3.2. Одступање балансне групе

5.3.2.1. Одступање на основу неизбалансираног дневног плана рада балансне групе за коју је одговоран БОС након завршетка унутардневног процеса пријаве дневних планова рада (ОБОСПои) се утврђује за сваки обрачунаски интервал као збир сумарног плана производње и блокова размене електричне енергије које прима балансна група БОС умањен за сумарни план потрошње и блокове размене електричне енергије који се предају из балансне групе БОС.

5.3.2.2. У случају када је $ОБОСП_{он}=0$ дневни план рада балансне групе БОС је избалансиран.

5.3.2.3. У случају када је $ОБОСП_{он}>0$ вишак електричне енергије из балансне групе БОС је остављен у регулационој области ЈП EMC.

5.3.2.4. У случају када $ОБОСП_{ои}<0$ мањак електричне енергије у балансној групи БОС се преузима из регулационој области ЈП EMC.

Comment [DS18]: Убачено због промене дефиниције балансне одговорности и промене формуле обрачуна накнаде за одступање балансне групе

5.4. ФИНАНСИЈСКИ ОБРАЧУН УТВРЂЕНОГ ОДСТУПАЊА БАЛАНСНЕ ГРУПЕ

5.4.1. Начин финансијског обрачуна

5.4.1.1. За позитивно одступање балансне групе ($ОБОС_{ои} > 0$), када је $ОБОСП_{ои}=0$, оператор преносног система плаћа накнаду БОС. У случају када је $ОБОСП_{ои} \neq 0$ оператор преносног система плаћа БОС или прима накнаду од БОС у зависности од обрачуна дефинисаног у тачки 5.4.2.1.

Comment [DS19]: Увођење члана за одступање услед неизбалансираног дневног плана рада

5.4.1.2. За негативно одступање балансне групе ($ОБОС_{ои} < 0$), БОС плаћа накнаду оператору преносног система без обзира на вредност $ОБОСП_{ои}$.

5.4.1.3. За позитивно одступање балансне групе којој није придружено ниједно место примопредаје, оператор преносног система не плаћа накнаду БОС у случају позитивног одступања балансне групе под одговорношћу те БОС насталог услед неусаглашености прихваћених блокова размене електричне енергије.

5.4.1.4. Накнада БОС, односно накнада оператору преносног система се утврђује на основу:

- одступања балансне групе ($ОБОС_{ои}$) под одговорношћу те БОС;
  - одступања настала услед неизбалансираног дневног плана рада балансне групе за коју је одговоран БОС након завршетка унутардневног процеса пријаве дневних планова рада (ОБОСПои)
- цене поравнања дефинисаној у тачкама 5.4.1.5 – 5.4.1.7;

Comment [DS20]: Увођење члана за одступање услед неизбалансираног дневног плана рада

- укупне балансне енергије у преносном систему услед ангажовања секундарне регулације;
- укупне балансне енергије у преносном систему услед ангажовања терцијарне регулације;
- величине прихватљивог одступања балансне групе из тачке 5.4.1.8.

Накнада се утврђује у еврима.

5.4.1.5. Цена поравнања (ЦП) за сваки обрачунски интервал се одређује као пондерисана цена активираних експлицитних и имплицитних понуда из терцијарне регулације, ангажоване уговорне балансне резерве осим у случају када оператор преносног система испоручује хаваријску енергију, односно балансну енергију операторима преносних система из других тржишних области —и ангажоване секундарне регулације.

Comment [DS21]: Прецизније дефинисана цена поравнања

5.4.1.6. У случају да је ЦП негативна у обрачунском интервалу, усваја се да је ЦП једнака 0 EUR/MWh .

5.4.1.7. ЦП може максимално да буде 1,5 пута већа од максималне цене ангажоване балансне енергије у регулацији навише у том обрачунском интервалу.

5.4.1.8. Величина прихватљивог одступања балансне групе (ПОБ) се утврђује за сваки дан и једнака је:

а) Већој вредности између 1 MWh и 32,5% максималне пријављене сатне потрошње из дневног плана рада балансне групе у случају да је тој балансној групи придружено бар једно место примопредаје, и да има улогу одговорне стране за пријаву потрошње електричне енергије и да нема улогу одговорне стране за пријаву производње електричне енергије;

Comment [DS22]: Излазак у сусрет малим снабдевачима који тешко планирају мале конзуме

б) Већој вредности између 1 MWh и 1.5 2% максималне пријављене сатне производње из дневног плана рада балансне групе у случају да је тој балансној групи придружено бар једно место примопредаје, да има улогу одговорне стране за пријаву производње електричне енергије и да нема улогу одговорне стране за пријаву потрошње електричне енергије;

в) Збиру вредности између 3 % максималне пријављене сатне потрошње из дневног плана рада балансне групе и 1.5 % максималне пријављене сатне производње из дневног плана рада балансне групе, у случају да та балансна група има и улогу одговорне стране за пријаву потрошње електричне енергије и улогу одговорне стране за пријаву производње електричне енергије;

Comment [DS23]: Измена због уочених проблема приликом планирања производње из термоелектрана, као и због неодређености при планирању будућих ветропаркова и соларних постројења.

↳в) 0 MWh у случају да балансна група има само улогу одговорне стране за пријаву блокова размене електричне енергије.

5.4.2. Утврђивање накнаде за одступање балансне групе

5.4.2.1. Накнада за одступање балансне групе (НОБ) се одређује на следећи начин:

а) ако је одступање балансне групе позитивно или једнако нули (ОБОС_{ои} ≥ 0) у посматраном обрачунском интервалу, онда је накнада за одступање балансне групе коју прима, односно плаћа БОС (НОБ1) једнака производу одступања балансне групе, цене

поравнања (ЦП) и коефицијента K_1 који се умањује за производ апсолутне вредности $ОБОСП_{ои}$, коефицијента E и цене $Ц$ дефинисане у тачки 3.8.1:

$$НОБ1_{ои} = ОБОС_{ои} \times ЦП - |ОБОСП_{ои}| \times E \times Ц \quad \text{када је } ОБОС_{ои} \leq ПОБ_{ои}$$

$$НОБ1_{ои} = ПОБ_{ои} \times ЦП + (ОБОС_{ои} - ПОБ_{ои}) \times K_1 \times ЦП - |ОБОСП_{ои}| \times E \times Ц \quad \text{када је } ОБОС_{ои} > ПОБ_{ои}$$

при чему су вредности је коефицијента:

$$-K_1 = 0,5.$$

$$E=2 \text{ за } ОБОСП_{ои} > 0$$

$$E=4 \text{ за } ОБОСП_{ои} < 0$$

У овом случају БОС прима накнаду.

- б) ако је одступање балансне групе негативно ($ОБОС_{ои} < 0$) у посматраном обрачунском интервалу, онда је накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС (НОБ2) једнака производу одступања балансне групе, цене поравнања (ЦП) и коефицијента K_2 , који се увећава за производ апсолутне вредности $ОБОСП_{ои}$, коефицијента E и цене $Ц$ дефинисане у тачки 3.8.1:

$$НОБ2_{ои} = - ОБОС_{ои} \times ЦП + |ОБОСП_{ои}| \times E \times Ц \quad \text{када је } (-ОБОС_{ои}) \leq ПОБ_{ои}$$

$$НОБ2_{ои} = ПОБ_{ои} \times ЦП + (-ОБОС_{ои} - ПОБ_{ои}) \times K_2 \times ЦП + |ОБОСП_{ои}| \times E \times Ц \quad \text{када је } (-ОБОС_{ои}) > ПОБ_{ои}$$

при чему су вредности је коефицијента:

$$-K_2 \text{ је једнак } 1,35.$$

$$E=2 \text{ за } ОБОСП_{ои} > 0$$

$$E=4 \text{ за } ОБОСП_{ои} < 0$$

Посебно, у случају када је у обрачунском интервалу дошло до испада производне јединице у термоелектрани снаге веће од 150 MW која је балансни ентитет у балансној групи БОС, у том и наредном обрачунском интервалу при обрачунају накнаде за одступања те балансне групе користи се коефицијент K_2 који је једнак 1.

У овом случају БОС плаћа накнаду.

- 5.4.2.2. Накнада за одступање балансне групе одређује се за сваки обрачунски интервал.

5.4.3. Утврђивање месечне накнаде за одступање балансне групе, испостављање и наплата рачуна

- 5.4.3.1. Оператор преносног система врши финансијски обрачун по сваком БОС за сваки обрачунски период.

Comment [DS24]: Убацивање члана за неизбалансиран дневни план рада

Comment [DS25]: Убацивање члана за неизбалансиран дневни план рада

5.4.3.2. Месечна накнада за одступање балансне групе коју прима, односно плаћа БОС представља суму накнада за одступање балансне групе током одговарајућег обрачунског периода:

$$MN1_{БОС,oi} = \sum_{oi \in M} НОБ1_{oi}$$

где је:

- МН1 – месечна накнада за одступање балансне групе коју прима БОС (у случају када МН1 > 0), односно коју плаћа БОС (у случају када МН1 < 0);
- НОБ1 – накнада за одступање балансне групе коју прима, односно плаћа БОС;
- м – индекс којим се означава обрачунски период;
- БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
- ои – индекс којим се означава обрачунски интервал.

5.4.3.3. Месечна накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС представља суму накнада за одступање балансне групе током одговарајућег обрачунског периода:

$$MN2_{БОС,oi} = \sum_{oi \in M} НОБ2_{oi}$$

где је:

- МН2 – месечна накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС;
- НОБ2 – накнада за одступање балансне групе коју плаћа БОС;
- м – индекс којим се означава обрачунски период;
- БОС – индекс којим се означава БОС која је одговорна за ту балансну групу;
- ои – индекс којим се означава обрачунски период.

5.4.3.4. Оператор преносног система је у обавези да изврши обрачун месечних накнада за сваку балансну групу за обрачунски период и достави га БОС најкасније до дана за достављање обрачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије.

5.4.3.5. На основу обрачуна месечних накнада оператор преносног система, односно БОС издају рачун за обрачунски период у дану за испостављање рачуна дефинисаног у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. Рок за плаћање рачуна издатог од стране оператора преносног система односно БОС је дан за наплату дефинисан у Календару обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије. У рачунима се на износ месечне накнаде обрачунава и исказује порез на додатну вредност (ПДВ) у складу са законом који уређује порез на додатну вредност. Укупан износ на рачуну мора бити плаћен у целости у предвиђеном року. Плаћање се врши у динарској противвредности износа у еврима обрачунатој по званичном средњем курсу динара утврђеном курсном листом Народне банке Србије (НБС) на дан уплате. У случају кашњења уплате, обрачунава се затезна камата у складу са законом.

5.4.3.6. Рачун се доставља путем факса и поштом и садржи најмање следеће податке:

Comment [DS26]: Убацивање члана за неизбалансиран дневни план рада

- а) укупан износ месечне накнаде;
- б) износ пореза на додатну вредност (ПДВ);
- в) укупан износ за наплату.

У прилогу рачуна доставља се обрачун месечне накнаде за одступање балансне групе.

5.4.3.7. Након извршеног обрачуна улазни подаци за обрачун се могу кориговати на захтев оператора преносног система, оператора дистрибутивног система или БОС. Оператор преносног система ће у року од 15 дана од пријема захтева утврдити да ли је захтев оправдан и о томе обавестити подносиоца захтева. Уколико је захтев оправдан, оператор преносног система ће користећи кориговане податке извршити нови обрачун месечних накнада. Нови обрачуни месечних месечних накнада за месец М врше се, ако је потребно, у следећим роковима:

- 15. у месецу М+3
- 15. у месецу М+6
- 15. у месецу М+12

5.4.3.8. На основу новог обрачуна месечне накнаде за месец М, оператор преносног система, односно БОС издају књижно одобрење или књижно задужење у року од 8 дана од дана достављања новог обрачуна месечне накнаде. Рок за плаћање је 8 дана од дана издавања књижног одобрења или књижног задужења. Износ на књижном одобрењу или књижном задужењу мора бити плаћен у целисти у предвиђеном року. У случају кашњења уплате, обрачунава се затезна камата у складу са законом.

5.4.3.9. Крајњи рок за подношење захтева за проверу обрачуна месечне накнаде или захтева за корекцију улазних података за месец М је 15. календарски дан у месецу М+11. Захтеви поднети након овог рока сматрају се неоснованим.

5.5. ОБЈАВЉИВАЊЕ ПОДАТАКА

5.5.1. Оператор преносног система је дужан да на својој интернет страници за сваки обрачунски интервал објави цену поравнања (ЦП) најкасније 8 радних дана у односу на тржишни дан.

5.5.2. Оператор преносног система је дужан да БОС омогући увид у следеће податке за сваки обрачунски интервал у следећим роковима:

- а) прихваћени дневни планови рада за дан Д - најкасније у дану Д+1;
- б) предата и преузета балансна енергија услед ангажовања секундарне регулације навише и наниже за дан Д - најкасније у дану Д+3;
- в) предата и преузета балансна енергија услед ангажовања терцијарне регулације навише и наниже за дан Д - најкасније у дану Д+3;
- г) укупна очитана позиција балансне групе за места примопредаје у/из преносног система за дан Д - најкасније у дану Д+20;
- д) укупна очитана позиција балансне групе за места примопредаје у/из дистрибутивног система за дан Д - најкасније у дану Д+20;

-
- ђ) одступања балансне групе, прихватљиво одступање и накнаде за одступање балансне групе за дан D - најкасније у дану $D+20$;
  - е) месечна накнада за месец M - најкасније 21. календарског дана у месецу $M+1$.

5.5.3. Оператор преносног система је дужан да на својој интернет страници објави Календар обрачуна и плаћања на тржишту електричне енергије најкасније до 1. календарског дана у месецу M за обрачунае који се односе на тај месец.

6. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

- 6.1. Одредбе о балансној одговорности из поглавља 3 и одредбе о прорачуну одступања баланских група и обрачуна финансијског поравнања из поглавља 5 примењују се од 1. јануара 2013. године.
- 6.2. Одредбе о балансном тржишту електричне енергије из поглавља 4 примењују се од 1. јануара 2013. године.
- 6.3. Оператор преносног система је дужан да 2 дана након ступања на снагу Тржишних правила објави на својој интернет страници све обрасце и остале документе прописане Тржишним правилима.
- 6.4. Прва редовна седница Комисије мора се одржати у року од шест месеци након ступања Тржишних правила на снагу.
- 6.5. Правила се, по добијању сагласности Агенције за енергетику Републике Србије, објављују у Службеном гласнику Републике Србије и ступају на снагу осмог дана од дана објављивања.

6.6. Оператор преносног система је дужан да најкасније 2 дана након ступања на снагу ових Измена и допуна исте објави на својој интернет страници као и да у истом року усклади и објави све обрасце и остала документа прописана Тржишним правилима и Изменама и допунама Тржишних правила.

Formatted: Indent: Left: 0.25", Hanging: 0.25"

6.7. Оператор преносног система и БОС су дужни да у року од 30 дана од ступања на снагу ових Измена и допуна закључе анекс уговора о балансној одговорности ради усклађивања балансне одговорности учесника на тржишту електричне енергије из поглавља 3 тачка 3.1. подтачка 3.1.1.

Formatted: Indent: Left: 0.25", Hanging: 0.25"

6.8. По добијању сагласности Агенције за енергетику Републике Србије, Измене и допуне Тржишних правила објављују се у Службеном гласнику Републике Србије и ступају на снагу осмог дана од дана објављивања.

Formatted: Indent: Left: 0.25", Hanging: 0.25"

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ НАДЗОРНОГ
ОДБОРА

Драшко Марковић, дипл.економиста

НУО ЈП ЕМС

Клас.знак: I – 03 – 01

Број: 13212

Београд, 17.0612.20142.год.